

Musikarrangörer i Samverkan (MAIS)
c/o Kulturekonomin
Komstads Byväg 18
272 96 GÄRSNÄS
info@mais.se, www.mais.se
Org. nr. 802430-7699

Utbildningsdepartementet

MAIS – Musikarrangörer i Samverkans yttrande över Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid

SOU 2024:42

Om MAIS

Musikarrangörer i Samverkan (MAIS) är ett samarbetsorgan som samlar majoriteten av Sveriges olika riksförbund inom musikområdet. Förbunden är ideellt organiserade och samlar ca 1000 fria musikarrangörer över hela landet som tillsammans anordnar tusentals konserter varje år med en stor bredd av musikaliska uttryck. Våra medlemsförbund är: Folk You, Kammarmusikförbundet, Kontaktnätet, Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik, Riksförbundet för Folkmusik och Dans, Riksförbundet Visan i Sverige, Svensk Jazz, Sveriges Orkesterförbund, Sveriges Spelmäns Riksförbund och Sweden Festivals. Mer info: www.mais.se

Sammanfattning

MAIS välkomnar utredningen och värnar folkbildningen som idé och som en mycket viktig del av Sveriges samhälle. MAIS representerar förbund som har väldigt olika verksamheter och olika grad av relation till folkbildningens infrastrukturer och vi uttalar oss därför endast övergripande.

MAIS ser positivt på utredningens ambitioner att föreslå ett nytt syfte, mål och delmål för folkbildningen som tydliggör den samtida och framtida folkbildningens roll i samhället.

MAIS tillstyrker utredningens förslag om att den nuvarande självförvaltningsmodellen behålls.

MAIS avstyrker förslaget om den alternativa modellen för självförvaltning (MUCF).

I övrigt delar MAIS också flera av de synpunkter som uttrycks i remissvaret från Ax – kulturorganisationer i samverkan.

Allmänt om MAIS och folkbildningen

MAIS består som beskrivet av 10 olika riksförbund inom musikområdet som i sin tur samlar arrangörer inom det fria och ideellt organiserade kulturlivets infrastrukturer. Var och ett av dessa riksförbund har olika profiler, organisationsstrukturer och inriktningar och de har alla också olika relation till folkbildningens aktörer, såväl folkhögskolorna som studieförbunden.

Vi kan slå fast att folkbildningen som idé är oerhört viktig för MAIS alla medlemsförbund och vi ser alla folkbildningen som något mycket viktigt för samhället och en kraft som med stor sannolikhet genom historien varit helt avgörande för att Sverige har haft ett så starkt musikliv! Vi ser också hur viktig folkbildningen är för demokratin och människors delaktighet, där folkbildningens strukturer förmår komplettera civilsamhällets övriga infrastrukturer, samt når ut till många som kanske inte

annars skulle nås och kunna bli delaktiga. Detta betyder dock inte att folkbildningen inte har utmaningar och det säger inte att folkbildningen kan eller ens bör kunna möta alla dessa utmaningar. Ett starkt samhälle och ett starkt kulturliv bygger på att vi har starka infrastrukturer, där folkbildningen utgör en sådan, inte den enda.

Vi kan konstatera att för vissa förbund utgör folkhögskolorna oerhört viktiga infrastrukturer för bildning, för tillväxt, för möten och samverkan och för verksamhet. De kan också ha en viktig roll för möjligheten att genomföra olika kulturarrangemang. För andra förbund kan dock folkhögskolorna ha en mycket svagare roll och koppling. Det finns de som uppfattar att folkhögskolorna inte möter deras fält och uttryck på ett tillfredsställande sätt, åtminstone inte sett till omfattning och behov av förnyelse och bredd.

För vissa förbund är studieförbunden oerhört betydelsefulla infrastrukturer utan vilka verksamheter och föreningar, infrastrukturer, blir direkt existenshotade. För andra spelar studieförbunden en lite mer perifer roll. Detta kan också variera historiskt.

Studieförbunden har också en viktig roll som samverkanspart kring kulturarrangemang, där många av MAIS medlemsförbunds medlemmar har nära samverkan kring kulturarrangemang, där denna symbios kan vara avgörande för att det ska finnas musikarrangemang på många platser i landet. Dock är det svårt att uttala oss om hur omfattande detta är, mer än att det är just omfattande. På många platser kan det (på gott och ont) vara så att studieförbunden är helt avgörande för att det ska kunna bli ett musikarrangemang överhuvudtaget, vilket pekar på studieförbundens oerhört viktiga roll – men det pekar också på att även infrastrukturerna inom kulturlivet behöver stärkas upp.

Folkbildningen bidrar till ökad bildning och utbildning inom musikområdet, till allas möjlighet att utöva musik och vara delaktiga i musiklivet, att det blir fler musikarrangemang och att många yrkesverksamma musikutövare och andra kulturskapare har möjlighet att verka runt om i landet.

Mer om folkbildningen och kulturlivet

Flera av MAIS medlemsförbund har också varit delaktiga i tillkomsten av - och framväxten av Sveriges nyaste studieförbund Kulturens, vilket tyvärr tvingades lägga ned verksamheten i samband med de omfattande nedskärningar som genomfördes för folkbildningsområdet 2024. Kulturens var ett unikt studieförbund då det var det enda i folkbildningsfamiljen som var politiskt och religiöst obunden och som hade kulturlivets egna infrastrukturer som medlemsorganisationer (i demokratisk majoritet), samt som hade kultur som främsta syfte med sin folkbildningsverksamhet. Kulturens pekade på ett behov från kulturlivet av demokratisk delaktighet och inflytande. Precis som utredningen också lyfter fram har folkbildningen haft ett mer eller mindre uttalat ansvar för det ideellt organiserade kulturlivet (vilket inte är ett begrepp som bör sammanblandas med att vara ideellt verksam).

Konsekvenserna av detta har dock varit att det inom kulturpolitiken tenderar att saknas ett ansvar för det ideellt organiserade kulturlivets infrastrukturer, de som i sig bör ha kraft att verka jämte folkbildningens infrastrukturer, för att tillsammans kunna utgöra en kraft i samhället som säkerställer ett kulturliv som är oberoende, dynamiskt och utmanande, där alla medborgare har möjlighet att vara delaktiga.

Resurserna till folkbildningen har inte ökat i takt med samhällets utveckling och framför allt inte i takt med kulturlivets utveckling. Detta får konsekvenser, vilka utredningen försöker komma till rätta med. Vi vill här dra en parallell till kultursamverkansmodellen, som infördes som en reform utan att några egentliga resurser tillfördes. Riskerna finns att en reform av folkbildningen som inte åtföljs av satsningar inom fältet kommer ha motsvarande tillkortakommanden som vi sett i kultursamverkansmodellen.

Utredningens förslag till nytt syfte, mål och delmål

MAIS ser positivt på utredningens ambitioner att föreslå ett nytt syfte, mål och delmål för folkbildningen som tydliggör den samtida och framtida folkbildningens roll i samhället.

Den nya syftesbeskrivningen för statsbidragets ändamål är tydlig. Det nya målet är höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället. Folkbildningens kärnvärden har dock alltid handlat om att den ska vara ”fri, frivillig och på deltagarnas villkor”. Det är viktigt att även nya målen speglar denna öppenhet. Likaså har folkbildningen alltid haft sin grund i demokratin och varit en kraft för att öka delaktigheten i demokratiska strukturer. Här har ordet demokrati försvunnit ur målen, men utredaren för ett resonemang kring hur demokrati blir resultatet av de föreslagna nya mål och delmålen. Det finns alltså en risk att de nya målen tolkas för bokstavligt.

Utredningens förslag rörande självförvaltningsmodellen

MAIS tillstyrker utredningens förslag om att den nuvarande självförvaltningsmodellen behålls. MAIS uttrycker viss reservation angående omfattningen av kontrollmekanismer som föreslås i sammanhanget.

MAIS avstyrker förslaget om den alternativa modellen där folkbildningsanslaget i stället fördelas, kontrolleras och följs upp av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF).

Utredningens förslag på förstärkt kontroll och ökad transparens av statsbidraget

MAIS noterar att utredningen med sina förslag vill uppnå ökad transparens och insyn i bidragsanvändningen. Detta ser MAIS positivt på, men vi även uttrycka en oro. Ökade krav på redovisning medför alltid ökade behov av resurser för sådant arbete. Om inte nya medel tillförs folkbildningen, riskerar det att minska på de medel som faktiskt går till en kvalitativ och omfattande verksamhet som kännetecknar folkbildningen. Folkbildningen manifesterar i sin idé det bästa sättet att stävja fusk och missbruk av offentliga medel, vilket är en tilltro till demokratins strukturer. Därför behövs nödvändigtvis inte ökad kontroll utan mer omfattande satsningar för att dessa strukturer ska kunna verka såväl förebyggande som aktivt för att forma ett samhälle där fusk och andra negativa beteenden inte får utrymme att växa och helst inte ens kan slå rot, det vill säga en ökad tilltro till självförvaltningen.

Gällande utredningens förslag till att demokrativillkoren (prop 2023/24:119) bör föras in i förordningen om statsbidrag till folkbildningen så vill vi påpeka att demokrativillkoren har ännu inte implementerats och än mindre tillämpats, så det är svårt att därför se konsekvenserna av dessa för ett fält som folkbildningen. MAIS ser såklart positivt på att det ställs samma krav på alla, men det är också viktigt att tillämpningen rymmer med folkbildningens förutsättningar, exempelvis i synnerhet när det kommer till demokrativillkorens formuleringar kring samverkansparter, då folkbildningen når tusentals föreningar och det behöver vara tydligt vad som gäller kring ansvar, i synnerhet gentemot parter som verkar för att påverka människor i antidemokratiska miljöer, det vill säga att folkbildning de

som kanske mest behöver folkbildningen. Enkelt förklarat kan MAIS och andra demokratiska strukturer framför allt ta ansvar för de som är delaktiga i demokratins strukturer, där folkbildningen är en struktur som är mycket väl lämpad för att nå de som behöver inkluderas. Detta behöver vara möjligt inte bara i teorin utan i praktiken.

Avslutande kommentarer

MAIS noterar särskilt syftet med statsbidraget: "att säkerställa finansieringen av en infrastruktur för folkbildning i hela landet för att på så sätt främja det övergripande målet för folkbildningspolitiken". Vi skulle i sammanhanget vilja framhålla att vi inom kulturpolitikens områden efterlyser ett motsvarande syfte för att säkra musikarrangörerna.

Vännfors 2024-12-09

Erik Palm
Ordförande MAIS (Musikarrangörer i Samverkan)